

Leesclub 71: Schuld & criminaliteit

Het moois dat we delen
van Ish Ait Hamou

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Het moois dat we delen* van Ish Ait Hamou. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

- 1 Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
- 2 Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
- 3 Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
- 4 Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'NaamsvermeldingNietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

'Nu zou ik er alles voor doen om terug te keren naar mijn jeugd, want alleen daar kun je helemaal opnieuw beginnen. Ze zeiden bij mijn vertrek dat ik een tweede kans krijg, en dat ik er iets van moet maken. Ik vraag me af of het werkelijk een tweede kans is, of dat ze me eigenlijk vragen over de brokstukken van mijn eerste kans te wandelen. Brokstukken die stuk voor stuk diep in mijn vlees snijden.' (p. 11)

De 27-jarige Soumia komt vrij na een celstraf van vijf jaar en probeert voorzichtig het gewone leven weer op te pakken. Dat is niet zo eenvoudig: verwijten en schuldgevoelens blijven haar achtervolgen. Ook Luc, een oudere man die vijf jaar geleden zijn vrouw verloor, kan het verleden moeilijk loslaten. Op een dag ontmoeten de twee elkaar en blijken ze als dader en slachtoffer betrokken bij dezelfde aanslag. Hoe langer ze elkaar kennen, hoe meer de rol van dader en slachtoffer begint te vervagen.

In deze leesclub ga je in gesprek over schuld en verantwoordelijkheid. Wanneer ben je schuldig aan een misdaad? Hoe ga je om met jouw aandeel in een misdaad? En hoe verhoud je je tot de dader van een misdaad die grote impact op je leven heeft gehad? Deze en andere vragen komen aan bod.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Het moois dat we delen*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Het moois dat we delen* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen

Vraag 1

Waarom heeft Soumia in de gevangenis gezeten?

Vraag 2

Wat is er met de vrouw van Luc gebeurd?

Vraag 3

Hoe ontmoeten Soumia en Luc elkaar?

Vraag 4

Wat voor invloed heeft Soumia's verleden op het leven van haar broertje?

Vraag 5

Wat gebeurt er aan het einde van het boek met Soumia?

Antwoorden

- 1 Soumia heeft in de gevangenis gezeten vanwege haar (vermeende) betrokkenheid bij een aanslag op een busstation. De twee mensen die het busstation op hebben geblazen, vroegen haar om een lift naar Brussel.
- 2 De vrouw van Luc is omgekomen bij een aanslag op het busstation.
- 3 Soumia en Luc ontmoeten elkaar wanneer Soumia boodschappen komt afleveren bij Luc thuis.

Antwoorden

- 4 Het broertje van Soumia heeft veel last van het verleden van zijn zus: ouders van klasgenoten willen dat hij van school gestuurd wordt, bij het voetballen wordt hij uitgemaakt voor terrorist, en hij wordt in elkaar geslagen.
- 5 Aan het einde van het boek wordt Soumia neergeschoten door de zwager van Luc.

Vraag

3

Vraag

2

Vraag

1

Antwoorden

Vraag

5

Vraag

4

Antwoorden

Feest der herkenning? 1

In het derde deel van het boek wisselt het perspectief tussen Soumia en Luc, waardoor je de impact van de aanslag van twee kanten meekrijgt. Kun je je evenveel inleven in beiden? Leg uit waarom wel of niet.

Feest der herkenning? 2

Aan het begin van het boek weet je nog niet waarom Soumia in de gevangenis heeft gezeten. Gaandeweg wordt duidelijk welke rol zij speelde in de aanslag. Verandert je kijk op Soumia hierdoor tijdens het lezen? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 3

In de eerste weken na Soumia's vrijlating maakt ze nauwelijks contact met haar vader en broertje. Ze probeert geen spoor van haar aanwezigheid in huis achter te laten. Ook haar vader gaat het gesprek niet met haar aan. Hoe denk je dat jij zou handelen in Soumia's situatie? En hoe zou jouw vader handelen, denk je?

Feest der herkenning? 4

Luc staat erop om het verhaal van de aanslag van Soumia zelf te horen. Waarom denk je dat dit zo belangrijk voor hem is? Denk je dat jij Soumia had willen spreken als je in Luc's schoenen had gestaan?

Feest der herkenning? 5

Niet alleen Soumia, maar ook Luc worstelt met schuldgevoelens. Hij vraagt zich af of hij wel altijd juist gehandeld heeft in zijn relatie met Maria. Vind jij dat hij haar goed behandelde? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 6

Aan het einde van het boek besluit Luc om de vader van Soumia op te zoeken. Vind jij het gepast dat hij dit doet? Leg je antwoord uit.

Feest der herkenning? 7

'Je zult geen stap verder kunnen komen in je leven als jij jouw verantwoordelijkheid niet neemt' (p. 135). De vader van Soumia is van mening dat Soumia verantwoordelijk is voor haar daden, of ze nou wist van de aanslag of niet. Leg uit in hoeverre jij het met hem eens bent.

Feest der herkenning? 8

Als Soumia op het nieuws ziet dat het busstation is opgeblazen, doet ze niks; '[ik was] zo bang dat ik stil bleef.' (p. 160) Wat denk je dat jij gedaan zou hebben in deze situatie?

Feest der herkenning?

3

Feest der herkenning?

2

Feest der herkenning?

1

Feest der herkenning?

6

Feest der herkenning?

5

Feest der herkenning?

4

Feest der herkenning?

8

Feest der herkenning?

7

Stof tot nadenken? 1

De thuiskomst van Soumia heeft veel effect op het leven van haar broertje en vader. In het boek wordt er niet gesproken over een alternatief. Vind jij dat Soumia beter ergens anders naartoe had kunnen gaan? Had ze deze verantwoordelijkheid moeten nemen om haar broertje te beschermen?

Stof tot nadenken? 2

Het eerste deel van het boek heet 'Zij', het tweede 'Hij', het derde deel 'Hij & Zij' en het vierde 'Wij'. Wat hebben Luc en Soumia met elkaar gemeen?

Stof tot nadenken? 3

De schoolleider van Karim wil dat Soumia en haar vader Karim van school halen, omdat andere ouders klagen over de dreiging die hij vormt. Hoe vind jij dat een school het beste kan handelen in deze situatie?

Stof tot nadenken? 4

Naast het thema schuld komt ook het thema racisme naar voren in het boek. Geef voorbeelden van de manier waarop beide thema's in het boek voorkomen en bespreek hoe ze in dit verhaal samenhangen.

Stof tot nadenken? 5

Luc confronteert Soumia al gauw met haar betrokkenheid bij de aanslag. Hij vertelt haar echter pas later hoe zijn leven erdoor beïnvloed is. Vind je dat hij haar direct had moeten vertellen over Maria? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken? 6

De Marokkaanse buurvrouw van Luc zegt over de aanslag: 'Het is ook voor ons een heel moeilijke tijd geweest' (p. 143). Wat bedoelt ze hiermee, denk je?

Stof tot nadenken? 7

Soumia komt uiteindelijk om het leven doordat Albert haar naar Luc's huis leidt. Je zou kunnen zeggen dat Luc hier een rol in speelt: door hem weet Albert haar te vinden. Vind je dat Luc verantwoordelijkheid draagt voor Soumia's dood? Is zijn rol in haar dood vergelijkbaar met Soumia's rol in het overlijden van Maria?

Stof tot nadenken? 8

De titel van het boek is Het moois dat we delen. Wie zijn 'we'? En wat in het boek is 'het moois'? Probeer de titel te duiden.

Stof tot nadenken? 9

Luc en zijn familie koppelen hun mening over Marokkaanse Nederlanders veelal aan de aanslag. Hun racistische vooroordelen komen sterk naar voren in het boek. Ben je van mening dat Luc over deze vooroordelen heenstapt in zijn interactie met Soumia? Leg je antwoord uit.

Stof tot nadenken?

3

Stof tot nadenken?

2

Stof tot nadenken?

1

Stof tot nadenken?

6

Stof tot nadenken?

5

Stof tot nadenken?

4

Stof tot nadenken?

9

Stof tot nadenken?

8

Stof tot nadenken?

7